

دوست محترم

در شماره قبلی خبرنامه لزوم ارزیابی عملکرد سیستم‌های آبیاری و زهکشی را مطالعه فرمودید. توجه به این نیاز که تازه در کشور ما رونق یافته، در مسئولان رسمی و کارشناسان فنی جامعه علمی ما شتابی به وجود آورده است که ممکن است بدون گذر از مراحل منطقی برآوردها و ارزیابی‌ها نتایجی را به نمایش بگذارد که واقعی نبوده و یأس آور و دلسردکننده باشد. لذا این توصیه کوتاه را ضروری دانسته که فرآیند ارزیابی عملکرد سیستم‌های پیچیده‌ای چون آبیاری و زهکشی با مؤلفه‌های متنوع و متعدد، چندان که به نظر می‌آید، ساده نیست. دانشمندان و خبرگان در امر آبیاری و زهکشی در سطح بین‌المللی که سال‌های متمادی است بر متدلوژی این فرآیند مطالعه می‌کنند، به معیارها و روش نتیجه بخشی دست نیافته‌اند. کمیته‌های ملی آبیاری و زهکشی و گروه‌های تحقیقاتی مختلف داخلی و خارجی هم اکنون در زمینه‌های مختلف موضوع پژوهش می‌کنند. از جمله پارامترهای مهم در فرآیندهای ارزیابی عملکرد، هدف یا هدف‌های یک پروژه است که از جمله آن اهداف، اجتماعی و فرهنگی، - علمی و تکنولوژیکی - فن آوری و نوع آوری - اقتصادی - سیاسی و استراتژیکی را می‌توان نام برد. اندکی تأمل در موضوع نشان می‌دهد که یک پروژه آبیاری و زهکشی به ظاهر نمی‌تواند در برآورد تمامی یا ترکیبی از این اهداف موفق باشد. بلکه یک طرح آبیاری و زهکشی که مثلاً در هدف نوع آوری و فن آوری کاملاً موفق بوده است، چنانچه ارزیابی اقتصادی شود (با توجه به روشهای معمول ارزیابی اقتصادی که بهتر است ارزیابی مالی تلقی گردد). بسیار ناموفق و شکست خورده به نظر آید. این شکست خوردگی واقعی نیست چون این خود ممکن است ابتدای راهی باشد که گذر از آن لازمه یک تحول اساسی و ارزنده

گزارشی از کارگاه فنی بین‌المللی روش‌های حفاظت از دریاچه‌های داخلی در مناطق کویری

حفاظت مناطق کویری و جلوگیری از توسعه آن از مسایل مهم بسیاری از کشورهای جهان به ویژه کشورهای در حال توسعه بوده است. تشابه علل توسعه کویر در نقاط مختلف جهان، این چشم انداز را مطرح می‌کند که جمع‌آوری تجربیات کشورهای مختلف در زمینه برخورد با این پدیده از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد. در این میان بهره‌برداری بی‌رویه از منابع آب حوضه دریاچه آرال موجودیت این دریاچه را تا آستانه نابودی به خطر انداخته است. حاصل دخالت بشر در روال پایدار طبیعت و برهم زدن تعادل آن، ایجاد مشکلات زیست محیطی و به تبع آن پدیدار شدن محدودیت‌های اجتماعی و اقتصادی بوده است. برقراری یک دستور کار هماهنگ برای مطالعه و تحقیقات در این کشورها امکان تهیه دستورالعمل جامع جهانی در راه کنترل، و شاید بهبود شرایط انسانی و حیات وحش، را در این مناطق فراهم آورد. در همین راستا و به پیشنهاد ICID کارگاه فنی تحت عنوان "روش‌های حفاظت از دریاچه‌های داخلی در مناطق کویری" با حضور ۴ نفر از میهمانان خارجی از کشورهای ازبکستان و ترکمنستان و اساتید و کارشناسان ایرانی در مشهد مقدس برگزار گردید که در آن تجربیات و فعالیت‌های متخصصان و کارشناسان ایرانی به منظور یافتن راه کارهای مناسب در اختیار کارشناسان مدعو قرار گرفت. اهم موضوعات مطرح شده در این کارگاه به قرار زیر می‌باشد:

- توسعه بهره‌برداری از منابع آب زیرزمینی توسط چاه‌ها در استان خراسان و اثرات آن بر مخازن آب‌های زیرزمینی.
- استفاده از خاک سیمان برای حفاظت سواحل دریاچه هامون.

کارگاه آموزشی

اثرات زیست محیطی طرح‌های آبیاری و زهکشی

پنجشنبه ۱۶ بهمن ماه ۱۳۷۶

در دهه اخیر مسئله ارزیابی اثرات زیست محیطی طرح‌های توسعه و بهره‌برداری از منابع آب، از جمله طرح‌های آبیاری و زهکشی به لحاظ احتمال بروز اثرات مضر و ناسازگار ناشی از اجرای آنها در سطح جهانی مورد توجه خاص قرار گرفته و بسیاری از کشورها روش‌های تنظیم شده و قانونی برای ارزیابی اثرات زیست محیطی این گونه طرح‌ها را به مرحله اجرا گذاشته‌اند.

پنجچیدگی فرایندها و سیستم‌های زیست محیطی به گونه‌ای است که پیش بینی صحیح از تمامی طیف تغییرات ناشی از فعالیت‌های به عمل آمده به طور کامل امکان پذیر نمی‌باشد، با وجود این با توسعه سطح دانش و اطلاعات روزافزون فعلی بخش اعظم اشتباهاتی که در گذشته در برنامه‌ریزی، مطالعه و طراحی این گونه پروژه‌ها انجام می‌گرفته امروزه قابل اجتناب و پیشگیری می‌باشد.

گروه کار اثرات زیست محیطی طرح‌های آبیاری و زهکشی و کنترل سیلاب کمیته ملی آبیاری و زهکشی ایران در راستای معرفی و شناساندن فن آوری‌های جدید مهندسی، کارشناسان و مدیران دست اندرکار طراحی و بهره‌برداری از پروژه‌های آبیاری و زهکشی کشور اقدام به برپایی کارگاه آموزشی یک روزه با حضور اساتید و کارشناسان فن و دانشجویان رشته‌های ذیربط نموده است. در این کارگاه آموزشی موضوعات زیر مورد بحث قرار خواهد گرفت:

- اهداف، ضرورت‌ها و محدودیت‌های ارزیابی اثرات زیست محیطی
- دیدگاه‌های سازمان محیط زیست و الزامات قانونی ارزیابی زیست محیطی
- معرفی پارامترهای ارزیابی اثرات زیست محیطی

در فن آبیاری و زهکشی بوده و در نهایت نتایج ارزشمندی را به بار آورد که به لحاظ اقتصادی نیز همان‌طور که سرمایه‌گذاری در امر آموزش در غایت امر به لحاظ اقتصادی برای هر مملکتی توجیه می‌شود، توجیه‌پذیر باشد.

علاوه بر هدف‌های پروژه، نحوه کمی کردن عوامل تاثیرگذار در عملکرد و به عبارتی دیگر تعیین ضوابط و معیارهای ارزیابی عملکرد و نحوه مقایسه دو پروژه با هم دیگر و یا پروژه‌ای که به عنوان محک برای ارزیابی بکار می‌رود نیز از مشکلاتی است که هنوز به طور رضایت بخش توانسته‌اند به آن فائق آیند. از دیگر عواملی که ارزیابی عملکرد یک سیستم را مواجه با اشکال می‌کند تنوع مولفه‌های سیستم و سهم هر یک در توفیق یا شکست پروژه است. اثر سنجی عوامل، بر توفیق یک پروژه و زاویه‌ای که برای مشاهده توفیق گشوده می‌شود نیز اهمیت خاصی دارد.

آیا اثر عوامل بر فرآیند در درون سیستم را نگاه می‌کنیم، اثرات سیستم بر محیط بیرونی آن ارزش گذاری می‌شوند و یا تغییرات اثرات محیط خارج بر درون سیستم مورد ارزیابی قرار می‌گیرد؟ هر کدام از این عوامل بر نحوه ارزیابی و نتایج حاصله دخالت خواهد نمود.

شروع توجه به موضوع نویندی است بر قدم گذاشتن ابتدای راهی دراز، امید است رسیدن به پایانش را در کوتاه مدت انتظار نداشته باشیم و با حوصله‌ای در خور اهمیت موضوع، در تهیه روش مناسب و منطقی ارزیابی و تکامل آن با صرف زمان و انرژی کوشا باشیم.

دنباله‌گزارشی از کارگاه فنی بین‌المللی

- خُرد آبیاری در حوضه آبریز برای کشاورزی پایدار.
- آبیاری با آب شور و لب شور در استان خراسان.
- مدل‌سازی نوسانات سطح دریای خزر.
- عوامل موثر در نوسانات سطح دریای خزر، یک تحقیق کاربردی.

در ادامه به منظور آشنایی عینی با فعالیت‌ها و اقدامات انجام شده در ایران، بازدید ۳ روزه‌ای از برخی از طرح‌های استان‌های گرگان، مازندران و سمنان صورت پذیرفت.

موضوع نشست، «نیاز آبی گیاهان» بود که با شرکت ۸۰ نماینده از قسمت های مختلف برگزار شد.

ایتالیا

کمیته ملی آبیاری و زهکشی ایتالیا روز جهانی آب را در رم جشن گرفت و طی آن قطعنامه ای در زمینه اصلاح جنبه های مختلف مدیریت آب، از جمله، مسایل کمی و کیفی آب، استفاده های چندگانه و صرفه جویی در مصرف آب، حفاظت محیط زیست و غیره صادر نمود.

نیجریه

کمیته ملی آبیاری و زهکشی نیجریه روز جهانی آب را با برگزاری یک میزگرد با عناوین زیر جشن گرفت:

برنامه ریزی کلان منابع ملی آب

توسعه منابع آب برای ایمنی غذا

طرح های بزرگ آبیاری در مقابل طرح های کوچک مقیاس
تأمین آب و کنترل کیفیت

در این میزگرد سازمان های مختلف از جمله دانشگاه ها، موسسات تحقیقاتی، و ارگان های دولتی شرکت نمودند.

مالزی

کمیته ملی آبیاری و زهکشی مالزی یک سمینار دو روزه تحت عنوان «منابع آب پایدار: از مفاهیم تا عمل» را در روزهای ۲۵ و ۲۶ مارس ۱۹۹۶ به مناسبت روز جهانی آب برگزار کرد.

سريلانكا

کمیته ملی آبیاری و زهکشی سريلانکا روز جهانی آب را با سازمان دادن یک مباحثه فنی به منظور ارتقاء آگاهی های عمومی در زمینه اهمیت، حفظ و توسعه منابع آب برگزار نمود. این مراسم علاوه بر مناطق شهری در مناطق روستایی نیز گسترش یافت.

مشارکت ISO در برنامه های کمیسیون بین المللی آبیاری و زهکشی

سازمان استاندارد بین المللی (ISO) به عنوان یک ناظر دائمی برای مشارکت در گروه کار آبیاری مکانیزه و میکرو

- روش های ارزیابی اثرات زیست محیطی
- گزارش گروه کار در زمینه رفتارسنجی آب های زیرزمینی از دیدگاه اثرات زیست محیطی در سطح کشور.

• مقالات موردی در رابطه با اثرات زیست محیطی

کمیته ملی آبیاری و زهکشی ایران بدین وسیله از اساتید و دانشجویان، کارشناسان و دست اندرکاران آبیاری و زهکشی و محیط زیست کشور برای شرکت در این کارگاه دعوت به عمل می آورد.
به شرکت کنندگانی که در تمامی جلسات این کارگاه یک روزه حضور فعال داشته باشند گواهینامه شرکت در کارگاه "ارزیابی اثرات زیست محیطی طرح های آبیاری و زهکشی" اعطا خواهد شد.

فعالیت های کشورهای عضو ICID در رابطه با روز جهانی آب

ایران

کمیته ملی آبیاری و زهکشی ایران روز جهانی آب را از طریق وزارت نیرو جشن گرفت و به مناسبت این روز یک پوستر با شعار «نیاز شهرهای تشنه به آب»، منتشر نمود.

بلغارستان

برگزاری دو نشست در رابطه با راه کارهای مدیریت منابع ملی آب

برگزاری سه نشست در رابطه با برنامه ریزی، تحقیق و محیط زیست

برگزاری یک کنفرانس در رابطه با بخش جوان

آلمان

برگزاری یک سمپوزیوم تحت عنوان «مدیریت صحیح زیست محیطی»، با هدف احیاء و طبیعی ساختن آب های جاری

انگلستان

برگزاری یک نشست مشترک بین کمیته ملی آبیاری و زهکشی و انجمن آبیاری انگلستان در کالج سیلسو.

۶ - برگزاری کنفرانس‌های منطقه‌ای

پس از انجام بررسی‌های کارشناسی اولیه، نهایتاً تشکیل گروه کار منطقه‌ای آسیا با شرکت ۲۲ عضو از جمله سازمان‌های *IFAD, MRC, ESCAP, FAO, WB, IWRA, ADB, IPTRID, ILRI, IIMI* در اجلاس قاهره مورد تصویب قرار گرفت. در اجلاس مذکور نماینده کشورهای مالزی و بنگلادش نیز به عنوان رئیس و نایب رئیس این گروه کار انتخاب گردیدند.

موفقیت یک همکار

اخیراً آقای مهندس داراب ملک قاسمی کارشناس ارشد آبیاری و زهکشی وزارت کشاورزی موفق شده‌اند که با ارائه پیشنهادهای در زمینه‌های مختلف مدیریتی بررسی، اجرا و بهره‌برداری طرح‌های آبیاری و زهکشی، جایزه اول سازمان خواربار و کشاورزی جهانی (FAO) را نصیب خود و وزارت کشاورزی ایران سازند. این جایزه که مرکب از لوح تقدیر، نشان ویژه فائو و وجه نقد می‌باشد، طی مراسمی در مرکز این سازمان در آبان ماه سال جاری به ایشان تعلق گرفت. این موفقیت را به آقای مهندس ملک قاسمی تبریک می‌گوییم.

اطلاعیه

پیرو اطلاعیه مندرج در شماره قبلی، مبنی بر برگزاری کارگاه فنی ارزیابی عملکرد سیستم‌های آبیاری و زهکشی بدینوسیله به اطلاع علاقه‌مندان می‌رساند به منظور شرکت در کارگاه می‌توانند با واریز مبلغ ۴۰۰۰۰ ریال برای کارشناسان و مبلغ ۱۰۰۰۰ ریال برای دانشجویان به حساب ۱۰۸ خزانه نزد بانک ملی و ارسال اصل فیش تا تاریخ ۷۶/۱۱/۲۰ به دبیرخانه کمیته ملی اقدام نمایند.

آدرس تماس: تهران، بلوار کریم‌خان زند، خیابان آبان جنوبی، شماره ۸۹، کمیته ملی آبیاری و زهکشی ایران، تلفن ۸۸۹۸۹۲۰ نمابر ۸۹۶۶۴۹

برگزیده شد. به دنبال برگزاری کارگاه فنی مشترک کمیسیون بین‌المللی آبیاری و زهکشی و سازمان استاندارد بین‌المللی در رم (سپتامبر ۱۹۹۵)، ICID تصمیم گرفت تا ارتباطی منسجم بین کمیته‌های فنی خود و ISO برقرار نماید. بر این اساس مدارک و اسناد ISO در اختیار گروه‌های کاری زیر قرار گرفته و متقابلاً انتشارات و تصمیمات این گروه‌ها در اختیار ISO قرار خواهد گرفت.

۱ - گروه کار آبیاری مکانیزه و میکرو

۲ - گروه کار بهره‌برداری، نگهداری و مدیریت طرح‌های آبیاری و زهکشی

۳ - گروه کار مصرف آب و تولیدات زراعی پایدار

گروه کار منطقه‌ای آسیا (ARWG)

بر اساس بحث‌های به عمل آمده بین نمایندگان کشورهای کره، ژاپن و مالزی، طی چهل و پنجمین اجلاس ICID در بلغارستان، پیشنهاد تشکیل یک گروه کاری منطقه‌ای در آسیا مشابه با گروه‌های کار منطقه‌ای اروپا و آفریقا مطرح گردید. در چهل و ششمین اجلاس ICID در رم، نماینده مالزی در حمایت از این گروه کار مطالبی را ایراد کرد و پیشنهاد نمود تا موضوع به صورت رسمی در اجلاس قاهره مورد بحث قرار گیرد. در همین زمان پرسشنامه‌هایی نیز به منظور نظرخواهی از کلیه اعضا برای تشکیل این گروه کار و مسایل مورد علاقه آنها توزیع گردید. نتایج بررسی این پرسشنامه‌ها نشان داد که کلیه اعضا با تشکیل گروه کار منطقه‌ای آسیا با نام اختصاری ARWG موافقت دارند. زمینه‌های کاری این گروه به شرح زیر پیشنهاد گردید:

۱ - بهینه‌سازی منابع آب

۲ - مشارکت بهره‌برداران، آموزش و تحقیق و توسعه در

آبیاری و زهکشی

۳ - کنترل آلودگی

۴ - آگروتوریسم

۵ - انتشار خبرنامه